

Sexens sjokkeffekt

Hva kan det frigjørende eller kritiske potensialet av seksualitet i samtidskunsten være, når markedet benytter seg av eksponering av ”frigjort og overskridende” sex i alle medier? I det jeg tar banen fra Tøyen etter et besøk på den mye omdiskuterte utstillingen Melgaard + Munch, blir jeg minnet på at utstillingen jeg nettopp har sett, har en kontekst som ikke slutter ved utgangsdøren, men er en del av den intimklamme fusjon mellom lyst, kunst, medier og marked. I sannhet en sur svie. Eller er det noe å hente her?

Jeg tenker at det åpenbart er relevant hvordan Munch / Melgaard «på forskjellig vis behandler nærstående ideologiske og samfunnskritiske problemstillinger, som seksualitet, kjønn, død, ensomhet og fremmedgjøring» som det står i katalogen. Men det er ikke det jeg vil diskutere her. I vandringen gjennom utstillingen hang jeg meg opp i dette med sex, overskridelser, sjokk og det negative.

Det vi kaller sex; kroppens sanselighet og lystpotensiale, er jo i kontinuerlig endring – både det kroppen på et gitt tidspunkt og sted kan sansefortolke og hvilke seksuelle betydninger den er i stand til å produsere. Derfor er spranget i tid mellom Munch og Melgaard så interessant. Og hva som oppfattes som overskridende, eventuelt normbrytende er selvsagt avhengig av hvem som eier blikket.

På den seksuelle frigjøringens tid på 1960 og 70-tallet hersket det også stor interesse for kropp, kjønn og seksualitet i kunsten. Jeg var selv med på den feministiske bølgen av synliggjøring og normoverskridelser der den kjønne og seksualiserte kroppens personlige og politiske betydning insisterte på oppmerksomhet – hvilket den fikk langt utover det datidens kunstnere hadde fantasi til å forestille seg. I løpet av 1980- og 90-tallet ble elementer fra 60- og 70-tallets avantgardistiske, overskridende virkemidler tatt opp og assimilert på tvers av medier. Markedets appetitt på overskridende og pirrende representasjoner av sex tenderer paradoksalt nok, til å *normalisere* motstand og kritikk.

Hvordan unngår kunstnere som ønsker å arbeide med seksualitet den klamme kommersielle interessen for SEX? Én strategi noen samtidskunstnere har benyttet seg av er å satse på en sjokkestetikk som er så eksessiv at den kanskje motsetter seg identifikasjon, normalisering og assimilering i markedet. Voldelige og seksuelle overskridelser og *negativitet* spiller en vesentlig rolle her. Bjarne Melgaards kunstnerskap har slike elementer. Mange av hans verk forholder seg til normbrytende homoseksuell livstil og estetikk, S/M og clubkultur, med personlige traumer og iscenesettelser av seksuelle overskridelser. Matias Faldbakkens og Vibeke Tandbergs eksperimentering med romanformen er et annet åpenbart eksempel på bruk av negativitetens estetikk i absurde og overskridende sex- og voldsscenarioer.

Men eksisterer strategier som både stiller spørsmål til samtidens kommersialisering av motkrefter og på samme tid åpner for lystpotensial og sanselighet ved en positiv estetisk forførende estetikk? Da jeg besøkte Stavanger kunstmuseum for å se på Marit Victoria Wulff Andreassens første retrospektive utstilling, tenkte jeg – hm, ja, her bærer det rett inn i et obscønt vakkert, unheimlich univers; som å ha mareritt og bli invitert inn på et eventyrlig vakkert ball samtidig. Her er en kunstner som konsekvent og fullstendig uregulert krasjer ikke bare kjønnsforskjellens innsnevrende univers, men viser frem kroppens flerkjønne og mangeseksualiserte potensial.

I Wulff Andreassens kunstneriske verden smelter kroppene sammen med omgivelsene og naturen. Tegningene der det menneskelige, natur og symboler på en burlesk måte morfer, gir bud på nye måter å tenke om forbindelsen mellom det menneskelige, mellom materialitet,

seksualitet og natur i den økologiske krisens tid. Kroppens evne til å inngå i nye lystfulle eller horroraktige materialiseringer – er presserende etiske og politiske spørsmål som kunstnere som Wulff Andreassen har grepet fatt i. Og jeg tenker at det er en annen strategi enn negasjonens sjokkeffekt og anti-identifikasjon. Det er heller snakk om vitalitet, lyst, relasjonalt og fantasi som tilsier at menneskesinnet, materien og seksualiteten er aktiv, produktiv og uforutsigelig – milevis fra markedets triste orgasmer.